

цілому сучасними засобами, використовуючи новітні технології та технічні можливості, таким чином омолоджуючи старі архітектурно-дизайнерські традиції, роблячи їх доступними і важливими для людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнатюк Л.Р., Поліщук Я.І., Музиченко О.А., *Етнодизайн в інтер'єрі готельно-ресторанних комплексів //Теорія та практика дизайну. Мистецтвознавство. Вип. 7. – К.: НАУ, 2015. – С.46-52.*
2. Легенький Ю.Г. *Об архитектуре: Очерки теории дизайна интерьера – К.: КНУКиИ, 2005. – 690 с.*
3. Саллюм Асем. *Архітектурно-планувальна організація інтер'єрів підприємств харчування Сирії (на прикладі Дамаску)// автореф. дис. канд. архіт.18.00.02 – К.: КНУБА, 2008. – 20 с.*

*Надія Шебек
(Київ, Україна)*

ШЛЯХИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕТНІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто способи встановлення асоціативних зв'язків між елементами сучасного міського середовища і культурними цінностями певного етносу.

Ключові слова: міське середовище, етнічні традиції.

The ways to establishing associative links between elements of modern urban environment and the cultural values of a particular ethnos considered.

Keywords: urban environment, ethnic traditions.

Трагічні обставини останніх років, що змусили Україну постати на захист власної незалежності та територіальної цілісності, згуртували суспільство навколо національної ідеї. Закономірним наслідком цих подій стало стрімке зростання самоусвідомлення громадян сучасної української держави як повноправних нащадків видатних культур, що сформувалися на її теренах у продовж минулих тисячоліть, і прискорення процесів їх самоідентифікації як носіїв і продовжувачів традицій українського етносу. Наочним підтвердженням цієї тенденції стали стихійні акції з розфарбування фасадів будівель, інженерних споруд та елементів благоустрою у кольори державного прапору; використання мотивів рушників та вишиванок в оформленні підземних переходів і оздобленні індивідуальних транспортних засобів; осучаснення традиційного одягу і жіночих прикрас. Ці перфоманси для вітчизняних містобудівників, архітекторів і дизайнерів перетворилися на своєрідний «попіл Клааса, що стукає їм у серце» і спонукає до активізації наукових досліджень шляхів спадкоємного архітектурно-планувального розвитку історичного середовища українських поселень.

Проблеми збереження своєрідності забудови окремих міст та селищ, способи підтримання національної ідентичності архітектурно-містобудівних ансамблів, шляхи забезпечення поступального розвитку планувальної і об'ємно-просторової композиції історичних населених пунктів і раніше привертала до себе увагу українських науковців [2, 3, 4]. Разом з тим, ні у кого не викликає сумнівів, що у цьому напрямі зроблено лише перші кроки, питань більше ніж відповідей, гіпотези домінують над аксіомами.

Схожий висновок увінчує і роздуми над питанням, які саме загальнонаціональні традиції української архітектури варто продовжувати і творчо переосмислювати у сучасних архітектурно-містобудівних рішеннях. Зокрема, І. Дида зазначає, що «однозначно ми можемо стверджувати лише те, що серед характерних традиційних рис української архітектури є, по-перше, специфічний спосіб організації архітектурного

простору, при якому природне середовище стає повноправним елементом архітектурної композиції і, по-друге, мальовничий, скульптурний характер цієї композиції. Тому ці риси, в числі інших, мали б бути обов'язково збережені в сучасній архітектурній практиці, якщо ставити собі за мету продовжувати українські архітектурні традиції і в майбутньому» [1, с. 122].

У цьому контексті приємно відмітити небайдужість студентської молоді до проблем спадкоємного архітектурно-планувального розвитку штучного довкілля. У своїх проєктах і перших наукових розвідках майбутні архітектори намагаються підійняти завісу цієї таємниці і навіпамачки відшукати шляхи синтезу неординарних композиційних рішень з міцним і глибоким етнічним корінням. Серед найбільш розповсюджених форм наслідування регіональних особливостей слід назвати використання місцевих матеріалів, запозичення традиційних архітектурних форм та оздоблювальних деталей, включення у забудову звичних для мешканців елементів благоустрою. Разом з тим, не це привертає до себе увагу в проєкті студентки з В'єтнаму. Цікавішою здається її спроба переосмислити традиційний для рідної країни уклад життя та здійснити розпланування плавучого поселення на основі мандали – символу світового порядку (рис. 1).

Серед джерел натхнення українських студентів не останнє місце займають знаки і символи, що наші пращури використовували як обереги; народні казки, легенди і міфи; прадавні, дохристиянські вірування, що наклали певний відбиток на обряди, побутові звичаї і життєвий уклад українських родин, закарбувалися в календарі українських свят. Так в основу архітектурно-планувальної композиції Українського енергоінформаційного просвітницького центру були покладені давні уявлення слов'ян про трійчасту будову світу, а ритми його функціонування скоординовані з традиційним річним циклом народної обрядовості (рис. 2).

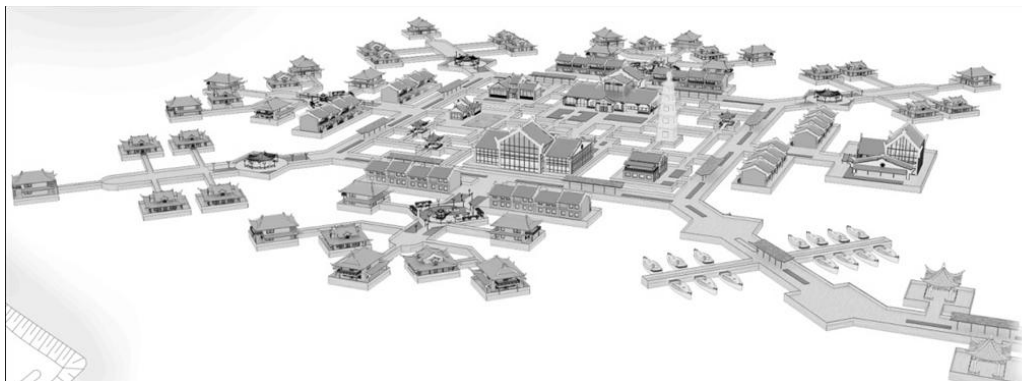

Рис. 1. Проєкт комплексу відпочинку на воді. Виконала ст. Чан Ву Куинь Ань, кер.: проф. Шебек Н. М., ас. Чернятевич Н.Г.

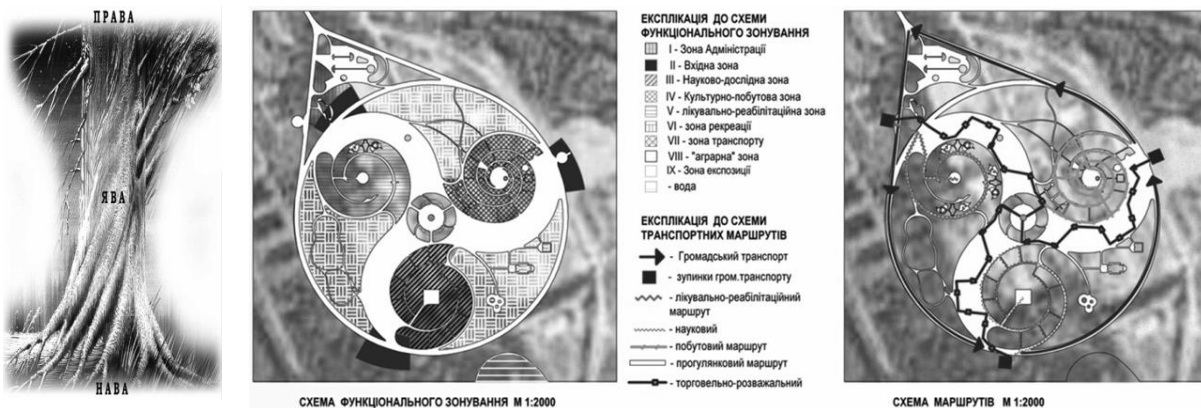

Рис. 2. Проєкт Українського енергоінформаційного просвітницького центру в м. Києві. Виконала ст. Нечай К. Г., кер.: проф. Шебек Н.М.

Іншу групу прототипів для сучасних архітектурно-містобудівних пошуків утворюють традиційні мотиви орнаменталізації, що були розповсюдженими серед народів, які населяли українські землі у доукраїнські часи (рис. 3), або відбивали особливості світосприйняття некорінних етнічних спільнот, які проживали поряд з українським населенням на певних ділянках українських поселень (рис. 4).

Рис. 3. Трипільські мотиви у проекті мікрорайону в м. Києві. Виконала ст. Борисевич М., кер.: проф. Шебек Н.М., доц. Зінов'єва О. С., доц. Щурова В.А.

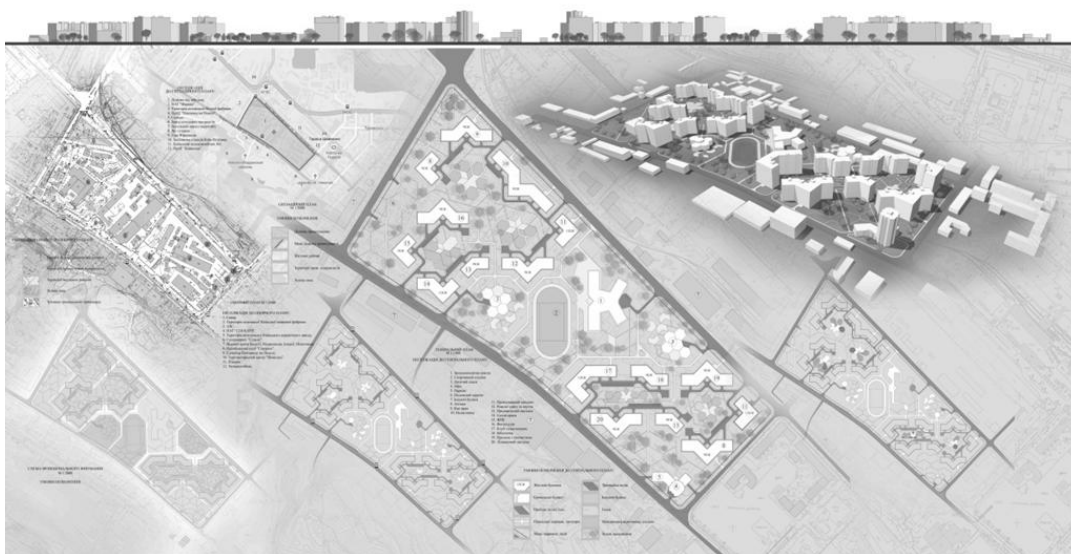

Рис. 4. Татарські мотиви у проекті мікрорайону в м. Києві. Виконала ст. Царенко О., кер.: проф. Шебек Н.М., доц. Зінов'єва О.С., доц. Щурова В.А.

Пошук визначальних рис нової забудови історичних міст України має починатися з ретельного аналізу розпланувань і фасадів існуючих будівель. Віднайдений таким чином «генетичний код», властивий для історичної забудови кожного міста, варто використовувати у проектуванні сучасних місцевих споруд (рис. 5, а). До того ж, новим будинкам і комплексам можна надати форму, споріднену з абрисами пам'яток архітектури, які стали своєрідною візитною картою відповідних історичних поселень (рис. 5, б).

Підтримуючи і стимулюючи зацікавлення молоді власної історією та культурою, а також її прагнення до безпосереднього застосування щойно набутих знань у проектній творчості, варто обговорювати із студентами зразки практичного втілення результатів схожих пошуків іноземними містобудівниками, архітекторами і

дизайнерами. Позитивний досвід колег здатен викликати у проектувальників несподіваний для них самих відгук – збудити неочікувані асоціації та підказати цілком інноваційні рішення. Серед подібних прикладів можна згадати наміри влади Судану надати планам головних міст кожного з десяти штатів країни контурів африканських тварин і рослин, що зображені на їх прапорах (рис. 6); реалізовану в Аргентині ідею щодо надання одному з районів м. Буенос-Айресу профіля національної героїні, чие ім'я він носить (рис. 7), або пропозиції групи архітекторів і дизайнерів під керівництвом Г. Г. Руїса щодо використання символічних стилізованих зображень місцевих рослин для ідентифікації жилих районів у містах Аргентини (рис. 8).

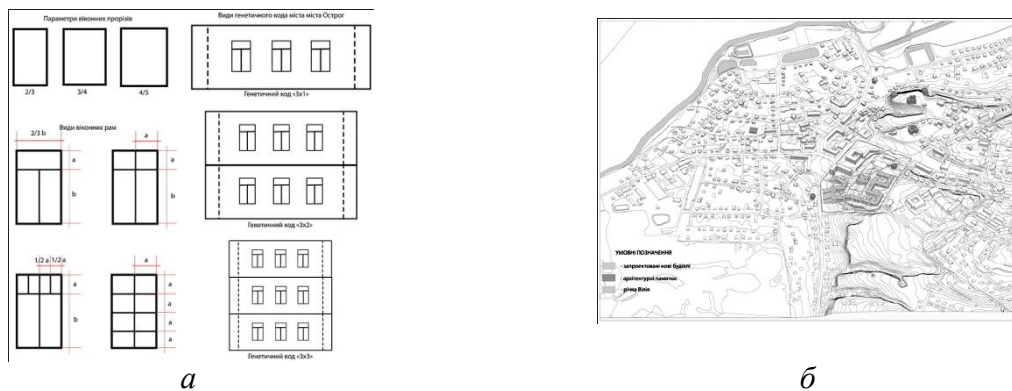

Рис. 5. Концептуальний проект житлового комплексу в м. Острог.

Виконав ст. Кузьменко О., кер.: проф. Шебек Н.М.:

а – пошук «генетичного коду» історичної забудови м. Острог;
 б – житловий комплекс у формі фортеці на місці втрачених оборонних споруд

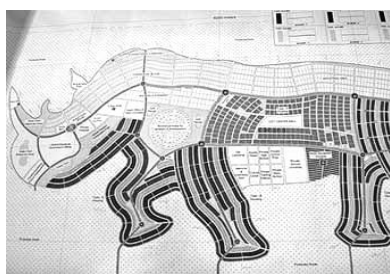

Рис. 5. Пропозиції щодо надання м. Джуба абрисів носорога

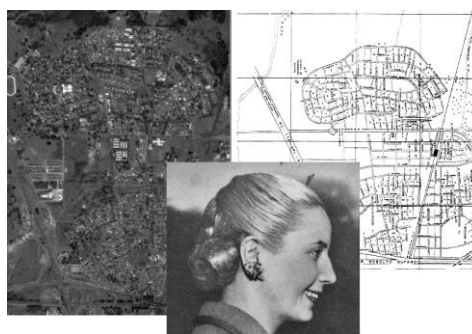

Рис. 6. Район Сьюдад-Евіта повторює профіль Єви Перон

Рис. 7. Елементи системи візуальної комунікації для міського середовища, що була подана у 1978 р. на конкурс Міністерства міського і житлового будівництва Аргентини. Система розроблена групою архітекторів і дизайнерів під керівництвом Г.Г. Руїса

Підсумовуючи викладене, хотілося б зазначити, що застосування етнічних традицій у формуванні сучасного міського середовища не може обмежуватися прямим запозиченням зовнішніх атрибутів державності або поверхневих образів масової

культури. Зважений підхід до виконання цього надзвичайно важливого завдання передбачає всебічне дослідження різних аспектів поступального розвитку матеріальної і нематеріальної культури певного етносу з урахуванням специфічного вкладу у цю скарбницю всіх народностей, які у минулому мешкали на відповідній території. У зв'язку з цим варто наголосити на необхідності стимулювання молодих представників проектної еліти до встановлення різнопланових зв'язків між сучасністю та архетипічними образами власної національної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дида І. Проблема вивчення і творчого застосування студентами традиційних рис української архітектури / І. Дида // // Досвід та перспективи розвитку міст України. – К.: Діпромісто, 2004. – Вип. 6. – С. 115-122.
2. Лінда С. М. Історизм у розвитку архітектури: автореф. дис. ... д-ра архіт. : 18.00.01 / С. М. Лінда; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л., 2013. - 34, [6] с.
3. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста / Б.С. Черкес. – Львів.: Львівська політехніка, 2008. – 268 с.; іл.
4. Шебек Н. М. Особливості формування архітектурно-планувальної композиції центральної частини м. Чернігова / Н. М. Шебек, Н. В. Любавіна // Региональные проблемы архитектуры и градостроительства. – Одесса: Астропринт, 2007. – Вып. 9-10. Теория и практика. – С. 49-57.

*Ярослав Боднар
(Київ, Україна)*

ТЕМА ТРАДИЦІЙ У СУЧАСНИХ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ПРАКТИЧНОМУ ФОРМУВАННІ ДИЗАЙНУ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Відзначається, що сучасне житлове середовище формується під активним впливом науково-технічного прогресу, тому для його естетичного розвитку характерною є тенденція уніфікації. У зв'язку з цим стала актуальною проблема збереження традицій. Це усвідомлюється і проектантами і дослідниками житла. Аналіз проблемної ситуації дав змогу поставити на порядок денний конкретні завдання. Подано перелік цих завдань.

На початку 90-х років, тобто з моменту проголошення незалежності України, мистецтвознавці активно і цілеспрямовано взялися за дослідження української національної тематики, перетворивши цей напрямок у своєрідний фронт боротьби за незалежність. За відносно короткий термін по цій тематиці захищено десятки дисертацій, написана низка монографій. Цим самим зроблено значний прорив у розвитку наукових уявлень про українське національне мистецтво. І сьогодні тут продовжується процес інтенсивного відвоювання своїх «законних територій» на карті історії європейського мистецтва. Мистецтвознавці намагаються довести свою наукову галузь до рівня повного історико-інформаційного забезпечення на зразок того, що має місце у розвинених країнах Європи.

Але єдиного лейтмотиву, який відповідав би ідейним проблемам суспільства в цій галузі не існує. Водночас фактом є те, що в окремих дослідженнях мета досягнення ідейної цілісності мистецтвознавства так чи інакше переслідується. В силу свого історичного характеру така мета виникає сама по собі. У зв'язку з цим ключове значення темі традицій у мистецтвознавчих дослідженнях надається автоматично. Врешті-решт, увагою до теми традицій підтверджується відповідність мистецтвознавчих досліджень, актуальним ідейним завданням сучасної науки в цілому.